

O ODGOVORNOSTI JAVNIH BILJEŽNIKA ZA OVJERU POTPISA

1. Uvod

Javno bilježništvo je javna služba (arg. iz čl. 1. ZJB-a).¹

Javnobilježnička služba sastoji se u službenom sastavljanju i izdavanju javnih isprava o pravnim poslovima, izjavama i činjenicama na kojima se utemeljuju prava, u službenom ovjeravanju privatnih isprava, u primanju na čuvanje isprava, zatim novca i predmeta od vrijednosti radi njihove predaje drugim osobama ili nadležnim tijelima te u obavljanju, po nalogu sudova ili drugih javnih tijela, postupaka određenih zakonom (čl. 2. st. 1. reč. 1.). U javnobilježničku službu spada i obavljanje drugih poslova predviđenih ovim ZJB-om (čl. 2. st. 1. reč. 2. ZJB-a), a svakako i drugim zakonima.

Javnobilježničku službu obavljaju javni bilježnici kao samostalni i neovisni nositelji te službe, koji imaju svojstvo osoba javnog povjerenja (čl. 2. st. 2. ZJB-a).

Javnobilježničke isprave su isprave o pravnim poslovima i izjavama koje su sastavili javni bilježnici (javnobilježnički akti), zapisnici o pravnim radnjama koje su obavili ili kojima su bili nazočni javni bilježnici (javnobilježnički zapisnici) i potvrde o činjenicama koje su posvjedočili javni bilježnici (javnobilježnička potvrda) (čl. 3. st. 1. ZJB-a).

Javnobilježničke isprave i njihovi otpravci izdani po ZJB-u **imaju snagu javnih isprava**, ako su prigodom njihova sastavljanja i izdavanja ispunjene bitne formalnosti propisane ZJB-om (čl. 3. st. 2. ZJB-a).

U obavljanju svoje službe javni bilježnici, između ostaloga, izdaju i posebne potvrde (javnobilježnička posvjedočenja) u skladu s odredbama članaka 74. do 92. ZJB. Jedna vrsta tih potvrda jest i ovjera potpisa (legalizacija) (čl. 77. ZJB-a).

Javni bilježnik može potvrditi da je stranka u njegovoj nazočnosti vlastoručno potpisala pismeno, ili svoj rukoznak na njega stavila, ili da je potpis ili rukoznak, koji je već na pismenu, pred njim priznala kao svoj (čl. 77. st. 1. ZJB-a). Istovjetnost stranke mora se utvrditi u skladu s odredbama članka 60. i 61. ZJB-a (čl. 77. st. 2. ZJB-a).²

Ovjera, s pozivom na poslovni broj zapisnika ili upisnika o ovjerama i potvrdama, stavit će se na izvornom pismenu uz naznaku na koji je način utvrđena istovjetnost te dodatak da je potpis ili rukoznak istinit, i uz datum, potpis i službeni pečat javnog bilježnika, dok se ostali primjerci istog pismena ovjeravaju po pravilima za ovjeru prijepisa (čl. 74. ZJB-a) (čl. 77. st. 3. ZJB-a).

Pri ovjeri potpisa javni se bilježnik treba upoznati sa sadržajem pismena samo utoliko ukoliko je to potrebno za popunjavanje rubrika upisnika o ovjerama i potvrdama; on nije odgovoran za sadržaj pismena niti je dužan ispitivati da li su sudionici ovlašteni na dotični posao (čl. 77. st. 4. ZJB-a).

Javni bilježnik može ovjeriti i potpis na pismenu koje nije sastavljeno na službenom jeziku (čl. 77. st. 5. ZJB-a).

Mihajlo Dika

1 ZJB: Zakon o javnom bilježništvu, NN 78/93, 29/94, 162/98, 16/07, 75/09, 120/16, 57/22.

2 Prema odredbama članka 60. ZJB-a („Utvrdjivanje istovjetnosti“), ako javni bilježnik ne poznaje sudionike osobno i po imenu, njihovu istovjetnost utvrdit će osobnom iskaznicom ili putovnicom (st. 1. reč. 1.), a ako ni to nije moguće, njihovu istovjetnost mora posvjedočiti koji drugi javni bilježnik ili dva svjedoka istovjetnosti (st. 1. reč. 2.), s time da će javni bilježnik u ispravi navesti poznaje li sudionike odnosno na koji je način utvrdio njihovu istovjetnost, uz točno navođenje imena i prezimena, osobnog identifikacijskog broja i prebivališta svjedoka istovjetnosti te datuma i broja isprave upotrijebljene za utvrđivanje istovjetnosti i vlasti koja je tu ispravu izdala (st. 2.).

Prema odredbama članka 61. ZJB-a („Svjedoci istovjetnosti“), svjedoci istovjetnosti moraju biti punoljetne osobe koje javni bilježnik osobno poznaje ili čiju istovjetnost može utvrditi na temelju neke od isprava navedenih u članku 60. ZJB-a (st. 1.), s time da svjedok istovjetnosti može biti i svjedok akta i osoba iz članka 64 stavka 1. točke 4. ZJB-a, osim ako je osoba za koje se znade da se uz nagradu bave posvjedočenjem istovjetnosti (st. 2.).

Ako je sudionik slijep ili ako ne zna čitati, javni će mu bilježnik pročitati pismeno prije nego što ovjeri potpis ili rukoznak, a ako javni bilježnik ne zna jezik na kome je pismeno napisano, pismeno će pročitati stalni sudski tumač, što će se navesti u ovjeri (čl. 77. st. 6. ZJB-a).

Ako se ovjerava potpis osobe kao zastupnika koje pravne osobe ili javnog tijela, javni bilježnik može u ovjeri potvrditi da se ta osoba potpisala za pravnu osobu ili javno tijelo samo ako je on prethodno utvrdio da je ta osoba to ovlaštena učiniti (čl. 77. st. 6. ZJB-a).

U vezi s navedenim odredbama ZJB-a o ovjeri potpisa, postavlja se pitanje što na ispravi na kojoj je javni bilježnik potvrdio da ju je stranka u njegovoj nazočnosti vlastoručno potpisala, ili nju stavila svoj rukoznak ili da je potpis ili rukoznak, koji je već na pismenu, pred njim priznala kao svoj, ima značenje javne isprave te u čemu se sastoji posebna „pravna snaga“ tih potvrda. U vezi s tim pitanjem, postavlja se i pitanje za što može odgovarati javni bilježnik koji je ovjerio potpis ili rukoznak na nekom pismenu (ispravi), odnosno koji je ovjerio izjavu stranke kojom priznaje kao svoj potpis ili rukoznak koji je već na tom pismenu. Na prvo od navedenih pitanja nastojat će se odgovoriti *infra ad 2.*, dok će se na drugo od tih pitanja nastojati odgovoriti *infra ad 3.*

2. Dokazna snaga javnobilježničkih ovjera kao javnih isprava

Javna isprava je isprava koju je u propisanom obliku izdalo državno tijelo u granicama svoje nadležnosti te isprava koju je u takvom obliku izdala pravna ili fizička osoba u obavljanju javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (arg. iz čl. 230. st. 1. ZPP-a).³

Iz navedene zakonske definicije može se zaključiti da je za javnu ispravu bitno:

(1) da potječe od državnog tijela, odnosno od pravne ili fizičke osobe s javnim ovlastima (v. *infra ad 1.2.- 1.4.*); (2) da ju je izdavatelj izdao u granicama svoje nadležnosti (državno tijelo) odnosno u obavljanju javnog ovlaštenja koje mu je povjereno zakonom ili propisom utemeljenim na zakonu (pravna ili fizička osoba); (3) da je izdana u propisanoj formi, što se prosuđuje prema propisima koji uređuju to pitanje.

Da bi isprava koju je izdala pravna ili fizička osoba bila javna isprava, ona, dakle, mora biti izdana (1) u propisanom obliku i (2) u granicama javnog ovlaštenja koje joj je povjereno zakonom ili propisom zasnovanim na zakonu.

3 ZPP: Zakon o parničnom postupku, SL SFRJ 4/77, 36/77, 6/80, 36/80, 43/82, 69/82, 58/84, 74/87, 57/89, 20/90, 27/90, 35/91, i NN 53/91, 91/92, 58/93, 112/99, 88/01, 117/03, 99/05, 02/07, 84/08, 96/08, 123/08, 57/11, 148/11, 25/13, 89/14, 70/19, 80/22, 112/22.

Prema važećem hrvatskom pravnom uređenju instituta javna isprava dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje (čl. 230. st. 1. ZPP-a). Dopušteno je, međutim, dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice ili da je isprava nepravilno sastavljena (čl. 230. st. 3. ZPP-a).⁴ Ako sud posumnja u autentičnost javne isprave, može zatražiti da se o tome izjasni tijelo ili osoba od kojega bi ona trebala potjecati (čl. 230. st. 4. ZPP-a).⁵

Javne isprave karakterizira njihova posebna dokazna snaga u odnosu na njihov sadržaj: one dokazuju istinitost onoga što se u njima potvrđuje ili određuje (230/1.). Pravilo o njihovoj dokaznoj snazi ima značenje posebnog formalnog dokaznog pravila, pravila koje uz okolnost da je nešto potvrđeno ili određeno javnom ispravom (presumptivna baza) nalaže formiranje zaključka o postojanju toga nečega (presumirana činjenica). Formalna dokazna snaga javne isprave počiva na zakonskoj pretpostavci o istinitosti njezina sadržaja. Zbog toga sud dokaznu snagu javne isprave nije ovlašten prosuđivati po slobodnoj ocjeni.⁶

Unatoč tome što svaka javna isprava dokazuje istinitost onoga što se u njoj potvrđuje ili određuje (230/1.), dokazna snaga svih javnih isprava nije jednaka – uz neke se veže neoboriva pretpostavka o „istinitosti“ njihova sadržaja, uz druge oboriva. Zakon, naime, razlikuje između javnih isprava kojima se dokazuje istinitost onoga što se u njima potvrđuje ili onih kojima se dokazuje istinitost onoga što određuju (*arg. ex 230/1.*), dopuštajući „dokazivati da su u javnoj ispravi neistinito utvrđene činjenice“ ili da je ona nepravilno sastavljena (230/3.). Budući da samo javne isprave koje nešto potvrđuju utvrđuju to nešto kao činjenicu, mogućnost dokazivanja protivnog dopuštena je samo kad je riječ o takvim ispravama. Ako javna isprava nešto određuje, ako ima značenje odluke ili druge dispozitivne isprave, uz nju (uz dio koji ima to značenje) veže se neoboriva pretpostavka o istinitosti njezina sadržaja.⁷

Javnobilježnička ovjera potpisa, rukoznaka, odnosno izjave stranke kojom priznaje kao svoj potpis ili rukoznak koji je već na pismenu, kao posebna vrsta javnobilježničke potvrde jest javna isprava kojom se nešto potvrđuje, što znači da se uz nju veže oboriva pretpostavka o istinitosti njezina sadržaja. Pritom značenje javne isprave ima samo ta

4 O problemu pravilnog sastavljanja javnih isprava usp. DIKA, MIHAJLO, Gradansko parnično pravo, Utvrđivanje činjenica, VII. knjiga (cit.: DIKA, GPP, VII.), § 73/2.4.

5 O problemu autentičnosti javnih isprava s aspekta gradanskog parničnog procesnog prava usp. TRIVA, Siniša – DIKA, Mihajlo, Gradansko parnično procesno pravo, 2004., str. 514. (cit. TRIVA, DIKA, GPPP), i DIKA, Mihajlo, GPP, VII., § 73/2.3.

6 Usp. DIKA, GPP, VII., § 73/5.4.1.

7 O tom razlikovanju v. TRIVA-DIKA, GPPP, str. 514., i DIKA, GPP, VII., § 73/5.4.1.

potvrda, a ne i pismeno (isprava) na kojoj je ovjeren potpis, rukoznak, odnosno izjava stranke kojom priznaje kao svoj potpis ili rukoznak koji je već na tom pismenu (ispravi). Ovjerom potpisa itd. na određenom pismenu to pismeno ne dobiva značenje javne isprave, to značenje ima samo ta ovjera kao posebna vrsta javnobilježničke potvrde, potvrda kojom se dokazuje da je netko potpisao to pismeno, na njega stavio svoj rukoznak, odnosno da je je potpis ili rukoznak koji se već na njemu nalazi priznao kao svoj.

3. O odgovornosti javnog bilježnika za izvršenu ovjeru

Odgovor na drugo *supra ad 1. in fine* postavljeno pitanje sadržan je u odredbi članka 74. stavka 4. ZJB-a, prema kojoj se pri ovjeri potpisa javni bilježnik treba upoznati sa sadržajem pismena samo ukoliko je to potrebno za popunjavanje rubrika upisnika o ovjerama i potvrdama, i prema kojoj on **nije odgovoran za sadržaj pismena niti je dužan ispitivati da li su sudionici ovlašteni na dotični posao** (čl. 77. st. 4. ZJB-a).

Uzimajući u obzir navedenu odredbu članka 77. stavka 4. ZJB-a te okolnost da značenje javne isprave ovjerom potpisa itd. na nekom pismenu dobiva samo ta ovjera kao posebna vrsta javnobilježničke potvrde, a ne i pismeno (isprava) na kojoj se nalazi ta ovjera, **treba zauzeti stajalište da javni bilježnik može biti odgovoran samo za to je li ovjera o kojoj je riječ ispravno sastavljena u formalnom i materijalnom smislu, je li sastavljena u skladu sa zakonom i mjerodavnim podzakonskim propisima i je li osoba za koju se u njoj navodi da je potpisala pismeno, stavila na njega svoj rukoznak ili priznala potpis ili rukoznak koji se na njemu već nalazi kao svoj - to zaista i učinila. Javni bilježnik nije odgovoran za sadržaj pismena na kojemu se nalazi njegova ovjera jer se ta ovjera i ne odnosi na sadržaj tog pismena.**

Ako bi se javnom bilježniku imputiralo odgovornost i za istinitost sadržaja pismena na kojemu je ovjеровio potpis itd., tada javni bilježnik zapravo ne bi ni mogao ovjeravati potpise itd. prije nego što bi provjerio, prije nego što bi se uvjerio u istinitost sadržaja pismena, što bi pak značilo da praktično ne bi ni mogao obavljati tu vrstu ovjera, a **što zapravo nije ni njihov** pravozaštitni cilj.

U skladu s navedenom ograničenom odgovornošću javnog bilježnika za obavljenju ovjeru jest i visina nagrade i naknade troškova na koje ima pravo za tu vrstu svoga rada.